

Skyddsrum – ansvar, regelverk och genomförande

Adam Palm Lamerstedt, projektledare, HBV
Erik Olsson, advokat och partner,
Advokatfirman Kahn Pedersen KB

Syfte och bakgrund

- Förändrat säkerhetsläge.
  - Ökat fokus på civilt försvar och beredskap.
  - Upplevd otydlighet i ansvar, regelverk och processer.
- Skapa tydlighet kring ansvar, roller och regelverk.
- Kunskapsspridning
- Presentera hur HBV med samarbetspartners arbetar för att etablera en enhetlig struktur framåt.

Regelverk

- Ny lagstiftning träder i kraft 1 juni 2026 avseende skyddsrum och skyddade utrymmen.
- Myndigheten för civilt försvar (MCF) kommer i samband med den nya lagen att ge ut föreskrifter som preciserar lagstiftningen.
  - Föreskrifterna kommer precisera skyldigheterna som framgår av den nya lagen. Exempelvis vad en kontroll ska omfatta, ersättningsfrågan med mera.
- Förordning (2006:638) om skyddsrum är fortsatt gällande.
- Uppdrag till MCF att dels genomföra kartläggning av nuvarande skyddsrumsbestand och hur det är tillgänglighetsanpassat, dels att utveckla ett metodstöd som kommuner och regioner ska använda för att integrera funktionshinderperspektivet.

Kraven på ett skyddsrum

Grundkrav

Skyddsrum ska vara utformade och utrustade för att **stå emot** verkningar av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig.

Skyndsamma åtgärder

Om det däremot krävs skyndsamma åtgärder får skyddsrummen utformas och utrustas så att de **i största möjliga utsträckning** står emot sådana verkningar.

Placering och utformning

Skyddsrum ska placeras och utformas så att skyddsbehövande efter varning har möjlighet att hinna fram till dem i tid och att uppehålla sig där under den tid som behövs.

Detaljer kommer i föreskrifter

Placering, utformning, utrustning och tid för iordningsställande kommer att meddelas via föreskrifter.

Fastighetsägarens ansvar

- Ansvar över tid – inte bara vid tillsyn:
  - Ägaren till en byggnad är skyldig att underhålla skyddsrummet och den utrustning som hör till skyddsrummet.
    - Underhåll innebär åtgärder för att hålla skyddsrummet och dess utrustning i ett gott och användbart skick.
  - Ägaren är skyldig att genom skyltning ge anvisning om vart skyddsrummet finns.

- Ersättning utgår för skäligen kostnader för underhåll och förbättrande åtgärder som sker efter ett föreläggande:
  - Metod för beräkning kommer regleras i föreskrifter.
  - Sådana åtgärder som genomförs på grund av att ägaren eftersatt underhåll, gjort otillåtna ingrepp eller varit försumlig ersätts inte.

Fastighetsägarens ansvar

- Kontroller och fastighetsägarens skyldigheter.

Fullständig kontroll

- Hela skyddsrummet kontrolleras, exempelvis ventilation och liknande.
- Utförs av skyddsrumssakkunnig.
- Kommer regleras i föreskrifter.

Förenklad kontroll

- Sker efter föreläggande.
- Mindre omfattande kontroller, till exempel kontroll av registeruppgifter och att ge in de underlag som krävs för en fullständig skyddsrumskontroll.
- Kommer regleras i föreskrifter.

- Efter föreläggande är ägaren även skyldig att vidta de åtgärder som behövs för att förbättra skyddsrummets förmåga:
  - förbättringar avser nya installationer, utbyte av komponenter till skyddsrummet och likartade åtgärder.
- Nyttjanderättshavare har inte rätt att hindra ägaren att vidta åtgärder.

Fastighetsägarens ansvar

Iordningställande

- Skyddsrum får nyttjas till annat under fredstid om de kan iordningställas inom given tidsram.
- Ansvaret delas av ägare och nyttjanderättsinnehavare.
- Tidsram meddelas i föreskrift (48 h).

Ansvar för skick och användning

- Skyddsrum ska kunna **stå emot** verkningar av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig.
- Funktionskrav meddelas i föreskrift.
- Ägare och nyttjanderättsinnehavare är skyldiga att bereda plats i skyddsrummet vid höjd beredskap:
  - Skyddsrummet ska vara upplåst och ingången får inte vara blockerad.
  - Skyddsrummet ska vara iordningställt för så många skyddsbehövande som det är avsett för.

Konsekvenser vid brister

Förelägganden

- Meddelas av tillsynsmyndigheten.
- Får kombineras med vite.
- Följs inte förelägganden kan myndigheten själv vidta åtgärder.
- Åtgärder vidtas på den försumliges kostnad, om denne inte haft rätt till ersättning för åtgärden i de fall den vidtagit den frivilligt.

Eventuella sanktioner

- Den som inte iordningsställer eller bereder plats i ett skyddsrum kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år.
- Vid grovt brott uppgår straffet till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.
- Den som bryter mot en föreskrift eller beslut som meddelats med stöd av lagen kan dömas till böter.

Myndigheten för civilt försvar (MCF) roll

- Ansvara för kontroller fram till den 1 januari 2027 då ansvaret överlämnas till länsstyrelserna.
- Ta fram vägledning för skyddsrumskontroll och standardiserade underlag för förenklad kontroll.
- Utbilda och certifiera skyddsrumssakkunniga.
- Besluta om nya skyddsrum ska byggas, i den omfattning staten anslår medel.
- Föreskriftsrätt avseende:
  - Skyddsrum och skyddade utrymmens placering, utformning, utrustning och tid för iordningställande.
  - Avveckling av skyddsrum och skyddade utrymmen samt begränsning av skyddsrumms funktion.
  - Beräkning av ersättning till fastighetsägare.
  - Hur kontroll av skyddsrum och förenklad kontroll ska genomföras.
- Meddela förelägganden som kan förenas med vite.

HBVs arbete framåt

- Initierat ett gemensamt projekt tillsammans med Sveriges Allmännyttas och Advokatfirman Kahn Pedersen, i dialog med marknad och myndigheter.
- Etablerar en nationell inköpsstruktur för skyddsrumstjänster och åtgärder.
- Skapar en sammanhållen modell från inventering/kontroll till åtgärd.
- Ökar förutsägbarhet för marknaden och enkelhet i genomförandet för medlemmarna.

HBVs system – från status till åtgärd

➤ DIS – Skyddsrumskunniga

- Statusbedömningar enligt SK16
- Resultat dokumenteras, och felaktigheter noteras för åtgärd i ett standardprotokoll med tillhörande typlösning.

➤ Avtal för åtgärder och installation (inklusive material)

- Underlag utgör grund för avrop av entreprenad/åtgärd och installationer
- Entreprenörer utför åtgärder enligt typlösningar upptagna i protokoll (i huvudsak).

➤ Grundmaterial

- Produkter som ej tillhör entreprenad, t.ex grundutrustning, kommer kunna köpas via befintligt ramavtal, fastighetsförnödenheter.

Vad händer nu?

- Första steget i strukturen: DIS – Skyddsrumssakkunniga, HBV kommer att kvalificera leverantörer under augusti.
- Därefter etablering av avtal för åtgärder och genomförande.
- Utskick av enkät avseende behovsbild, svara gärna.
- I närtid – Fastighetsdagarna, Almedalen.

Kontaktuppgifter

Adam Palm Lamerstedt
Tel. 08-556 765 13
Mobil. 070-664 03 24
adam.lamerstedt@hbv.se

Erik Olsson
Mobil. 072-050 9231
erik.olsson@kahnpedersen.se